

מחודדין
בפיך

ש"ס לזבלין • תלמוד בבלי המאוד

שאלות

דף ב'

1. עד מתי אפשר לאכול בשר הקרבנות שנאכלים ליום אחד, ומדוע. ועד מתי ניתן להקטיר חלבים ואיברים.
2. איך אנו קוראים היום קריאת שמע לפני צאת הכוכבים (רש"י, תוס').
3. ממתני כהן שננטמא וטבל יכול לאכול תרומה, ומה החידוש בדין זה.
4. 'ובא השמש וטהר'. האם הכוונה לטהר יומא או טהר גברא, ומה הנפק"מ.
5. האם הזמן שהעני נכנס לאכול פיתו זהה לזמן שבני אדם נכנסים לאכול פתן בער"ש.
6. איך לדעת ר"מ זמן ק"ש משעה שכהנים טובלים, הרי טרם הגיע בין השמשות.

דף ג'

1. כמה משמרות יש בלילה, ומהי המשמרת האחרונה.
2. אלו ג' דברים למד רבי יוסי מאליהו הנביא.
3. מדוע אומרים קדיש בלשון ארמית (תוס').
4. האם מותר להכנס לחורבה עם שני אנשים כשרים, ומדוע.
5. אלו דברים לא אומרים בפניו של מת.
6. מתי זמן 'נשף'.

דף ד'

1. מדוע אמר משה לפרעה 'כחצות הלילה' ולא 'בחצות הלילה'.
2. מה ההבדלים בין דוד המלך לשאר מלכי אומות העולם.
3. מדוע קראו לאיש בשת 'מפיבשת'. ומדוע קראו לדניאל 'כלאב'.
4. מדוע לגבי זמן ק"ש הזהירה הברייתא 'כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה'.
5. לסוברים שערבית רשות, האם מותר להפסיק בין גאולה לתפילה, ואיך אומרים בחו"ל פסוקים אחר 'השכיבנו' (תוס').
6. מה זוכה מי שאומר תהילה לדוד ג' פעמים ביום. ומדוע דוקא פרק זה.

דף ה'

1. מה יעשה אדם שיצרו מתגבר עליו.
2. מה יעשה אדם שיסורים באים עליו.
3. אלו ג' מתנות נתן הקב"ה לישראל ע"י יסורים.
4. אימתי חסרון בנים הוא יסורים של אהבה, ומתי אינו של אהבה.
5. מהם ב' הדברים שהיה מצטער אבא בנימין כל ימיו.
6. אלו דברים אסור לעשות קודם התפילה (רש"י, תוס').

דף ו'

1. מה ההבדל בין אחד שעוסק בתורה לשנים שעוסקים בתורה.
2. מהיכן נלמד שאין תפילת האדם נשמעת אלא בביהכ"נ.
3. מדוע צריך לימוד שג' שיושבים בדין שכינה עמהם, ולא נלמד מק"ו שאף שנים שלומדים שכינה עמהם.
4. האם מותר לפסוע פסיעה גסה כשיוצא מביהכ"נ, והאם מותר בשבת לרוץ לדרשה.
5. 'כל המתפלל אחורי ביהכ"נ נקרא רשע', מה הפירוש (רש"י, תוס').
6. באיזו תפילה יש להיות זהיר, ומהיכן נלמד זאת.

דף ז'

1. כמה זמן כועס הקב"ה, ומי ידע מתי כועס הקב"ה.
2. מה ניתן לקלל ברגע אחד בו כועס הקב"ה (תוס').
3. מהם ג' הדברים שביקש משה מהקב"ה - ונתן לו.
4. מי הראשון שקרא לקב"ה 'אדון', ומי הראשון שהודה לו.
5. מדוע קראו לרות כך.
6. האם מותר להתגרות ברשעים בעוה"ז.

דף ח'

1. איך נקרא מי שיש לו ביהכ"נ בעירו ולא נכנס לשם, ומה גורם לו ולבניו.
2. איזו מיתה קשה מכולם ואיזו קלה מכולם.

3. מתי מותר לצאת מביהכ"נ כש"ת בחוץ, והאם מותר ללמוד בזמן זה.
4. מתי הזמן שיכול לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום, ומתי יוצא בדיעבד (תוס').
5. באלו ג' דברים הפרסיים צנועים.
6. איך אפשר לקרוא ב' פעמים ק"ש בלילה, ויצא יד"ח קריאה של ערבית ושל שחרית.

דף ט'

1. עד מתי יכול לאכול קרבן פסח.
2. מהי שעת חפזון.
3. מדוע ביקש הקב"ה ממשה 'דבר נא באזני העם'.
4. מאימתי קוראים שמע בשחרית.
5. עד מתי אפשר לקרוא ק"ש של שחרית, ומהו הזמן המובחר לקריאתה (תוס').
6. איך ניתן לסמוך גאולה לתפילה, הרי אומר את הפסוק 'ה' שפתי תפתח'.

דף י'

1. מה התפלל ר"מ על הבריונים, ומה התפללה אשתו.
2. איך גרם הקב"ה שישעיהו יבוא לחזקיהו.
3. אלו ג' דברים עשה חזקיהו והודו לו חכמים.
4. מי תלה בזכות אחרים, ובמה זכה.
5. מה הפירוש 'גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מהעוסק בתורה', הרי גם לתפילה פוסק (תוס').
6. איך יש לקרוא ק"ש של ערבית, ואיך קרא ר"ג.

דף י"א

1. מדוע הכונס את הבתולה פטור מק"ש והכונס את האלמנה חייב.
2. מי שנוטה בערב והגיע זמן ק"ש, האם צריך להשאר כך ולקרוא לדעת ב"ה.
3. מה נאמר על מי שקרא ק"ש כדברי ב"ש, ומה החידוש בכך (תוס').
4. היכן מזכיר מידת יום בלילה ומידת לילה ביום.
5. מי שלא ברך ברכות התורה וקרא ק"ש, האם צריך לברך אה"כ, ומדוע.
6. איזו ברכת התורה מעולה שבברכות, ומדוע (רש"י).

דף י"ב

1. מדוע אין קורין בק"ש גם עשרת הדברות כפי שקורין במקדש (גמ' רש"י).
2. החזיק כוס יין בידו וכיוון בתחילת הברכה על שכר ולבסוף על יין, האם יצא יד"ח, ומדוע.
3. היכן צריך לכרוע בברכה והיכן לזקוף, ואיך יעשה זאת.
4. לא הזכיר את ההוספות בעש"ת בתפילה, האם חוזר (תוס').
5. אלו ה' דברים ישנם בפרשת ציצית שלכן קבעוה בק"ש.
6. האם מזכירין יצ"מ בלילות.

דף י"ג

1. במה עובר הקורא לאברהם 'אברם', והאם מותר לקרוא ליעקב 'יעקב'.
2. האם ניתן לקרוא ק"ש בכל לשון.
3. עד היכן צריך לכוון בק"ש.
4. האם יש לומר חלק מק"ש בעמידה, ומהי העמידה המוזכרת (גמ', תוס').
5. האם רבי היה חוזר וגומר את ק"ש אחר השיעור, ומדוע.
6. לדעת ר"מ, למי יכול לשאול ולהשיב בפרקים.

דף י"ד

1. האם יכול להפסיק בשלום באמצע הלל, ומדוע.
2. מי ששרוי בתענית האם יכול לטעום, ומהי טעימה זו (גמ', תוס').
3. באיזה אופן יכול לומר שלום קודם התפילה ובאיזה אופן אינו יכול.
4. מדוע קדמה והיה אם שמוע לויאמר.
5. מה סבר רב בענין הקדמת ק"ש לתפילין.
6. מה אמר עולא על מי שקורא ק"ש בלי תפילין.

דף ט"ז

1. מה יעשה מי שאין לו מים לרחוץ ידיו קודם התפילה.
2. האם צריך לחזור אחר מים לק"ש ומדוע, והאם צריך לחזור לאחוריו כשמחפש מים לתפילה.
3. הקורא את שמע ולא השמיע לאוזנו האם יצא, ומדוע.
4. חכמים שפסלו קריאת המגילה ע"י קטן, מדוע אמרו שקטן יכול להוציא את אביו שאכל כזית בברכת המזון (תוס').
5. מה הדין בקרא ולא דקדק באותיותיה, ואיך נפסקה ההלכה.
6. תן דוגמה בהלכה 'ליתן רווח בין הדבקים', ומהיכן לומדים הלכה זו.

דף ט"ז

1. קרא ק"ש וטעה, אם נמצא באמצע הפרק מה יעשה, ואם נמצא בין הפרקים מה יעשה.
2. באיזה אילנות יכולים האומנים לקרוא בראשם, ומדוע.
3. מתי פועלים מתפללים י"ח, ומתי מעין י"ח.
4. מדוע רחץ ר"ג בלילה ראשונה שמתה אשתו, ומה דין יולדת בשבוע של לידתה (גמ', תוס').
5. האם מקבלים תנחומים על עבדים, ומה יש לומר לאדם שנפטר לו עבד.
6. 'אין קורין לאבות אלא שלשה ואין קורין לאמהות אלא לארבע', מדוע.

דף י"ז

1. מתי העוסק בתורה שלא לשמה נח לו שלא נברא, ומתי יעסוק שלא לשמה כדי שיעסוק לשמה (תוס').
2. נשים - במאי קא זכיין.
3. מה הפירוש 'אלופינו מסובלים'.
4. מי הם אבירי לב הרחוקים מצדקה, ומדוע נקראים כך.
5. חתן בלילה הראשון האם יכול לקרוא ק"ש, ומדוע.
6. ממה פטור מי שמתו מוטל לפניו.

דף י"ח

1. המשמר את המת האם פטור מכל מצוות האמורות בתורה, ומה הדין כששנים שומרים.
2. האם מותר לילך עם תפילין בבית הקברות.
3. האם כיום קוברים מת עם ציצית, ומדוע (תוס').
4. האם המתים יודעים מה שקורה בעוה"ז.
5. איך סידר אבוב דשמואל את מעות היתומים, ומדוע.
6. מדוע לא הכניסו את לוי למתיבתא דרקיעא, ומי הכניסו לבסוף.

דף י"ט

1. האם מותר לספר אחר המת.
2. מה עונשו של המזלזל בנט"י.
3. האם מותר להוציא את המת סמוך לק"ש.
4. אלו מנחמים בזמן הלוייה פטורים מק"ש ואלו חייבים.
5. מה יעשה מי שמוצא בבגדו כלאים כשנמצא בשוק, ומדוע.
6. מהו 'גולל' (רש"י, תוס').

דף כ'

1. מדוע לראשונים התרחש ניסים יותר מאשר לאחרונים.
2. מדוע ר' יוחנן ישב על שערי טבילה, ואיך לא חשש לעין הרע.
3. איזה קטן פטור מק"ש (רש"י, תוס').
4. מה הצד לפטור נשים מתפילה, ומדוע באמת חייבות.
5. האם נשים חייבות בקידוש היום, ומדוע.
6. מדוע בעל קרי מהרהר את ק"ש.

דף כ"א

1. מניין לברכת המזון לאחריה מהתורה, ומניין לברכת התורה לפנייה מהתורה.
2. המסופק אם קרא ק"ש או אם אמר אמת ויצבי האם חוזר, ומדוע.
3. היה עומד בתפילה וזוכר שהתפלל מה דינו, ואיך אמר ר' יוחנן 'ולואי שיתפלל כל היום כולו' (גמ', תוס').
4. הנכנס לביהכ"נ ומצא ציבור מתפללים מתי יכול להתחיל להתפלל, ומדוע.

5. העומד בתפילה ושמע קדיש, האם יכול לענות 'אמן יהא שמיה רבא'.
6. מנין יודעים שר' יהודה לא דורש סמוכים בכל התורה כולה.

דף כ"ב

1. מדוע אמרו שהזבים והמצורעים יכולים לקרות בתורה, ואילו בעל קרי אינו יכול.
2. איך ההלכה בבעל קרי שרוצה לעסוק בתורה.
3. מדוע נחלקו האמוראים האם יש לפרסם דין ט' קבין.
4. מי תיקן טבילה במ' סאה לבעלי קרי, ומי תיקן ט' קבין לבעלי קרי.
5. הנזכר שהוא בעל קרי, מה הדין - א'. כשהוא באמצע תפילתו. ב'. כשקורא בתורה.
6. העומד בתפילה ומים שותתים על ברכיו פוסק עד שיכלו המים וממשיך, באיזה אופן מדובר (תוס').

דף כ"ג

1. המתפלל בזמן שנצרך לנקביו, מתי תפילתו תועבה ומתי תפילתו תפילה.
2. הנכנס לבית הכסא, מתי צריך לחלוץ תפיליו.
3. האם יכול להכנס לבית הכסא ולהשתין, ומדוע (גמ', תוס').
4. מהם ו' הדברים שאין להחזיק ביד בשעת התפילה.
5. כמה יכול לגלות כשנפנה.
6. מתי חולץ אדם תפיליו לפני סעודת קבע, ומתי חוזר ולובשם.

דף כ"ד

1. שני אנשים הישנים המיטה אחת, האם יכולים להפוך פניהם ולקרוא ק"ש.
2. 'טפח באשה ערוה' - על מה נאמר דין זה.
3. איך מותר לתלות תפילין.
4. מתי גיהוק ופיהוק בתפילה מותרים, ומתי הם מכוערים.
5. מתי מותר להתפלל בקול רם.
6. מי שהפיח בתפילה מה יעשה, ומתי אומר את 'ריבון כל העולמים' (גמ', תוס').

דף כ"ה

1. צואה על בשרו, האם יכול לקרות ק"ש.
2. כמה צריך להרחיק לק"ש מריח שיש לו עיקר.
3. מה הדעות בצואה כחרס לענין ק"ש, ומה ההלכה.
4. האם יכול לקרוא ק"ש כשליבו רואה את הערוה, ומה ההלכה (גמ', תוס').
5. כמה מים יש להטיל לתוך מי רגלים כדי שיוכל להתכסות בהם ולקרוא ק"ש.
6. בכמה ואיזה כלים צריך להשים תפילין כדי שיוכל לשמש בבית זה.

דף כ"ו

1. מתי יכול אדם להתפלל כנגד בית הכסא.
2. מה בין מתפלל שחרית עד חצות לבין משלים שחרית במנחה.
3. מדוע השוכח להתפלל ערבית ישלים בשחרית, הרי תפילת ערבית רשות (תוס').
4. שכח להתפלל מנחה בשבת מה יעשה.
5. כנגד מי תיקנו את התפילות.
6. עד מתי ניתן להתפלל מוסף, ומדוע.

דף כ"ז

1. מי שצריך להתפלל מנחה ומוסף איזו תפילה יקדים, ומדוע.
2. איך נפסקה ההלכה לגבי סוף זמן תפילת שחרית.
3. מתי יכול לעבור לפני המתפלל ואיזה תמיד יכול להתפלל אחרי רבו.
4. 'רב צלי של מוצ"ש בשבת', האם תמיד ניתן לעשות כן (תוס').
5. מה הפירוש 'תפילת ערבית אין לה קבע'.
6. את מי העמידו נשיא במקום ר"ג, ומדוע דוקא אותו.

דף כ"ח

1. מה עשו אחר שהורידו את ר"ג מנשיאותו.
2. האם היום מותר לעמוני לבא בקהל, ומדוע.

3. לסוברים שמתפלל מנחה ואח"כ מוסף, האם תמיד נכון דין זה (תוס').
4. אלו ב' תפילות היה מתפלל ר' נחוניא בן הקנה.
5. מה בירך ריב"ז את תלמידיו לפני מותו.
6. כנגד מה תיקנו י"ח ברכות שבתפילת י"ח.

דף כ"ט

1. מה ההבדל בין טעה בכל הברכות לטעה בברכת הצדוקים.
2. כנגד מה תיקנו שבע ברכות בתפילת שבת.
3. מה יכול אדם לשאול בשומע תפילה (גמ', תוס').
4. שכח ולא הזכיר יעלה ויבוא בר"ח מה דינו, פרט.
5. מהו 'העושה תפילתו קבע'.
6. מה הפירוש 'המלך בקונן וצא'.

דף ל'

1. ממתי יכול להתפלל תפילת הדרך, ואיך מתפלל אותה.
2. היה רוכב על החמור והגיע זמן תפילה, מה יעשה.
3. היוצא לדרך קודם היום, מתי כדאי שיתפלל ואיך נפסקה ההלכה (גמ', תוס').
4. היכן המקום העדיף לתפילה.
5. טעה ולא הזכיר יעלה ויבוא בתפילת ערבית של ר"ח, מה הדין ומדוע.
6. איך צריך לגשת לתפילה, ומהיכן לומדים זאת.

דף ל"א

1. מהיכן לומדים שאסור לאדם למלא פיו שחוק בעוה"ז.
2. איך אין לגשת לתפילה.
3. מה יעשה הנפרד מחברו ומדוע.
4. איך היה ר"ע כורע ומשתחוה כ"כ עד שמצאוהו בזוית אחרת, הרי אין לכרוע רק באבות ומודים (תוס').
5. מנין לאדם שחברו חושד בו שצריך לומר לו שאין בו מה שחושדו.

6. מהיכן לומדים שאין לשבת בתוך ד"א של מתפלל.

דף ל"ב

1. מה הפירוש במה שאמר הקב"ה למשה 'לך רד'.
2. מדוע לא רצה משה שיעשהו ה' גוי גדול.
3. מנין לומדים שיש לסדר שבחו של מקום ואח"כ להתפלל.
4. מה יותר גדול, תפילה או מעשים טובים - הוכח.
5. האם עיון תפילה דבר טוב הוא (תוס').
6. מנין שיש לשהות שעה אחת קודם התפילה, ואיך היתה נעשית מלאכתן של חסידים.

דף ל"ג

1. היה נחש או עקרב כרוך על עקבו, האם יפסיק בתפילתו (גמ', תוס').
2. מדוע מזכירים גבורות גשמים בתחית המתים וטל ומטר בברכת השנים והבדלה בחונן הדעת.
3. איך תיקנו את ההבדלה.
4. איך מסקנת הסוגיה לענין הבדלה במוצאי שבת שחל ביו"ט.
5. מדוע האומר פעמיים מודים, או שאומר 'על הטוב יזכר שמך' משתקים אותו.
6. מתי האומר פעמיים שמע משתקים אותו, ומתי הוא מגונה.

דף ל"ד

1. מי שאומרים לו שיעבור לפני התיבה - איך עליו לנהוג.
2. מה הטעם שכתבה המשנה שאין חזן עונה אמן על ברכת כהנים, ומדוע לא נקטה הטעם שהוי הפסק (גמ', תוס').
3. המתפלל על החולה באם צריך להזכיר שמו, ומנין לומדים זאת.
4. מה הם קידה, כריעה והשתחויה.
5. איזה סימן הוא למי שמתפלל וטעה, ובאיזה ברכה איירי.
6. באיזה בית יש להתפלל, ובאיזה מקום אין ראוי להתפלל.

תשובות

דף ב'

1. בשר קרבנות - עד חצות כדי להרחיק אדם מהעבירה, הקטרה - עד עמוד השחר.
2. רש"י - יוצאים יד"ח בק"ש שעל המיטה. תוס' - לר"ת קי"ל כר' יהודה שזמן תפילת מנחה עד הפלג, ומיד מתחיל זמן ערבית, לר"י פוסקים כתנאים שמשעה שקידש היום זמן ק"ש.
3. מצאת הכוכבים, והחידוש שאין צריך לחכות למחר להבאת קרבנותיו.
4. טהר יומא, שנטהר בהערב שמש, ואין צריך לחכות ליום השמיני שמביא קרבנותיו.
5. למסקנת הסוגיה זמנם שוה.
6. סובר כר' יוסי שבין השמשות כהרף עין, זה נכנס וזה יוצא.

דף ג'

1. ג' משמרות, והאחרונה אשה מספרת עם בעלה ותינוק יונק משדי אמו.
2. א. אין נכנסין לחורבה. ב. מתפללין בדרך. ג. המתפלל בדרך יתפלל תפילה קצרה.
3. א. כדי שלא יתקנאו המלאכים, כי היא תפילה נאה ושבח גדול. ב. רגילים לאומרו אחר הדרשה שישנם עמי הארצות, ותיקנו בארמית כדי שכולם יבינו.
4. לא, מפני חשש מפולת.
5. דעה א' - דברי תורה. דעה ב' - דברי תורה וכ"ש מילי דעלמא.
6. נשף א' - בסוף הלילה ומגיע היום. נשף ב' - בסוף היום ומגיע הלילה.

דף ד'

1. א'. שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי. ב'. משה אמר בליל י"ד, שכמו שכתת חצות כך מחר נגאל.
2. א. מלכי אומות העולם ישנים עד ג' שעות, ודוד קם בחצות. ב. מלכי אומות העולם יושבים אגודות בכבודם, ודוד ידיו מלוכלכות בדם שפיר ושליא.
3. מפיבשת - שהיה מבייש פני דוד בהלכה. כלאב - מכלים פני מפיבשת בהלכה.
4. א. להרחיק מאונס שינה. ב. לפסוק שתפילת ערבית חובה.
5. אף לסוברים 'רשות', יש להזהר מלהפסיק. וניתן לומר הפסוקים כי הם תקנת חכמים וכגאולה ארוכה הם, וכן יש בהם י"ח אזכרות כנגד י"ח ברכות.
6. מובטח לו שהוא בן העוה"ב, משום שיש בו אל"ף ב"ת. ועוד יש בו פסוק 'פותח את ידך וכו'.

דף ה'

1. יעסוק בתורה, ואם לאו יקרא ק"ש, ואם לאו יזכור יום המיתה.
2. יפשפש במעשיו, ואם לא מצא יתלה בביטול תורה, ואם לא מצא - יסורין של אהבה הם.
3. תורה, ארץ ישראל, עוה"ב.
4. כשאין לו כלל - אינם של אהבה, כשהיו לו ומתו - של אהבה.
5. א'. על תפילתו שתהא סמוך למיתתו. ב'. על מיתתו שתהא נתונה בין צפון לדרום.
6. רש"י - לעסוק בתורה ובמלאכה. תוס' - לעשות מלאכה.

דף ו'

1. אחד לא נכתב בספר הזכרונות, ושנים נכתבים.
2. 'לשמוע אל הרנה ואל התפילה' - במקום רנה שם תהא תפילה.
3. ה"א שדין אינו דברי תורה אלא לעשות שלום בעולם - קמ"ל.
4. כשיוצא מביה"נ - אסור, ולרוץ בשבת לדרשה - מותר.
5. רש"י - עומד מאחורי ביה"כ"נ, ולא מחזיר פניו לביה"כ"נ. תוס' - עומד במזרח ביה"כ"נ בזמן שהעם משתחוים למערב.
6. מנחה. כי אליהו לא נענה אלא בתפילת המנחה.

דף ז'

1. רגע אחד, ובלעם ידע אימתי כועס.

דף ח'

1. נקרא שכן רע, וגורם גלות לו ולבניו.
2. אסכרה קשה מכולם ונשיקה קלה מכולם.
3. בין גברא לגברא מותר, ובין פסוק לפסוק - תיקו. ורב ששת מהדר אפיה וגריס.
4. ממנחה של שבת אפשר לקרוא את הפרשה הבאה, ויש לכתחילה לקרוא לפני סעודת שבת.
5. א'. אכילה. ב'. בית הכסא. ג'. תשמיש.
6. אחת קודם עלות השחר - של ערבית, ואחת אחר עמוד השחר - של שחרית.

דף ט'

1. ר"ע - עד הבוקר, ר' אלעזר בן עזריה - עד חצות.
2. ר"ע - חפזון דישראל, ולא שמעו למצרים עד הבוקר. ר' אלעזר בן עזריה - חפזון דמצרים והיה בחצות במכת בכורות.
3. שלא יאמר אברהם 'עבדום ועינו אותם' קיים בהם, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' לא קיים בהם.
4. משיכיר - א'. בין תכלת ללבן. ב'. בין תכלת לכרתי. ג'. בין זאב לכלב. ד'. בין חמור לערוד. ה'. משיראה את חברו ברחוק ד"א ויכירנו.
5. ניתן לקרוא עד ג' שעות, ומן המובחר לקרוא קודם הנץ.
6. כיון שקבעוהו רבנן בתפילה, כגאולה אריכתא דמי.

דף י'

1. ר"מ התפלל שימותו ואשתו התפללה שיחזרו בתשובה.
2. נתן יסורים לחזקיהו ובא ישעיהו לבקרו.
3. א'. גנו ספר הרפואות. ב'. כתת נחש הנחושת. ג'. גרר עצמות אביו על מיטה של חבלים.
4. משה, וזכה שיתלו לו בזכות עצמו.
5. גדול הקורא ק"ש יותר ממי שעוסק בתורה בזמן אחר.
6. ב"ש - יטה ויקרא, ב"ה - קורא דכרכו, ור"ג קרא כב"ש.

דף י"א

1. בתולה - טרוד טירדת מצוה, אלמנה - אינו טרוד.
2. צריך לקום ולקרוא.
3. 'לא עשה ולא כלום', והחידוש - א'. שאף שב"ש מחמירים - לא עשה כלום. ב'. שאע"ג שיצא בדיעבד, כיון שאין נכון לעשותו לב"ה - לא עשה כלום.
4. לילה ביום - יוצר אור ובורא חושך, יום בלילה - גולל אור מפני חושך.
5. לא, מכיון שיצא באהבה רבה.
6. אשר בחר בנו מכל העמים, כי יש בה הודאה למקום וקילוס לתורה וישראל.

דף י"ב

1. מפני תרעומת המינים שלא יאמרו לעמי הארצות 'אין שאר תורה אמת'.
2. יצא, כי גם אם היה מברך שהכל היה יוצא יד"ח.
3. בברוך כורע, בהשם זוקף, וכורע מהר בבת אחת וזוקף בנחת.
4. א'. חוזר בכל התוספות ששכח. ב'. דעת ר"ח שאינו חוזר.
5. א'. ציצית. ב'. יצ"מ. ג'. עול מצות ודעת מינים. ד'. הרהור עבירה. ה'. הרהור ע"ז.
6. בן זומא - מזכירים, חכמים - אין מזכירים.

דף י"ג

1. עובר בעשה שנאמר והיה שמך אברהם, ומותר לקרוא ליעקב יעקב.
2. לרבי - בלשון הקודש, לחכמים - בכל לשון.
3. ר"א - עד על לבבך, ר"ע-כל הפרשה צריכה כוונה, ר"מ - פסוק ראשון בלבד.
4. עד על לבבך בעמידה, והיינו שאם היה מהלך שיעמוד, אבל אם היה יושב אין צריך לעמוד.
5. בר קפרא - אינו חוזר, והיה מזכיר יצ"מ תוך כדי השיעור. ר' שמעון ברבי - חוזר, כדי להזכיר יצ"מ.
6. מפני הכבוד.

דף י"ד

1. יכול, ק"ו מק"ש שהיא דאורייתא ומפסיקים.
2. יכול לטעום, והיינו שיטעום ויפלוט ובוזא אין לו הנאה מטעימה זו.
3. להשכים לפתח חברו אסור, אך אם פגשו יכול לשאול בשלומו.
4. והיה אם שמוע יש בה ללמוד ולעשות, ואילו ויאמר יש בה רק לעשות.
5. שאין להקדים ק"ש, והמעשה שהיה שרב הקדים ק"ש, מפני שהשליח התעכב מלהביא תפיליו.
6. כאילו מעיד עדות שקר בעצמו.

דף ט"ו

1. ינקה בעפר ובצורות ובכל מידי דמנקה.
2. לק"ש אין לחזר שמא יעבור זמן ק"ש, ולתפילה לאחריו יש לחזר עד מיל.
3. ת"ק - יצא, ר' יוסי - לא יצא מכיון שדורש הפסוק 'הסכת ושמע' השמע לאוזן, ות"ק דורשו 'בכל לשון שאתה שומע'.
4. א'. ברכהמ"ז חומרה יתירה שהם החמירו על עצמם כזית וכביצה, לכן קטן יכול להוציא. ב'. הקטן אכל כדי שביעה, וחד דרבנן מוציא חד דרבנן, ובמגילה יש תרי דרבנן.
5. ר' יוסי - יצא, ר' יהודה - לא יצא, והלכה כר' יוסי.
6. על לבבך, על לבבכם, עשב בשדך, ואבדתם מהרה, ונלמד מ'למדתם' שיהיה למוךך תם.

דף ט"ז

1. אמצע הפרק, יחזור לראש הפרק, בין הפרקים, יחזור לוהיה אם שמע.
2. תאנה וזית, מפני שענפיהם מרובים ואילן פחד שיפול.
3. כשעושים בסעודתם מתפללים י"ח, כשעושים בשכרם, מתפללים מעין י"ח.
4. מפני שהוא אסטניס ואבלות בלילה הראשון מדרבנן, ויולדת כל שבעה גם יכולה לרחוץ.
5. אין מקבלים תנחומים על עבדים, ואומר לו 'המקום ימלא חסרוך'.
6. הם החשובים, ויותר מכך אינם חשובים.

דף י"ז

1. לומד ע"מ לקנתר נח לו שלא נברא, ולומד ע"מ שיכבדוהו יעסוק שלא לשמה כדי שייגיע לשמה.
2. ששולחות את בניהן לת"ת, ונותנות רשות לבעליהן ללכת ללמוד תורה.
3. א'. אלופינו בתורה ומסובלים במצוות. ב'. אלופינו בתורה ובמצוות ומסובלים ביסורים.
4. צדיקים, שאינם ניזונים בצדקה אלא בזכותם.
5. ת"ק - יכול, אין יוהרא כי כולם קוראים. רשב"ג - אין יכול, מיחזי כיהורא.
6. ק"ש, תפילין, תפילה ומכל מצוות האמורות בתורה.

דף י"ח

1. המשמר פטור, ושנים ששומרים, א' ישמור והשני יקרא ק"ש ויתפלל.
2. תוך ד"א למת אסור, חוץ לד"א מותר.
3. לא, מפני - א'. בזמנינו לא רגילים כולם ללבוש ציצית ויהיה לועג לרש. ב'. ציצית בגימטריה תרי"ג, ואם ילבש נראה כאלו קיים כל התורה בחייו. ג'. כך מבואר במסכת שמחות.
4. לא, אא"כ מספר להם מת אחר שמת כעת.
5. מעות שלו מלמעלה ולמטה ושל יתומים באמצע, כדי שאם יגנבו יגנבו שלו ואם ירקבו מהקרקע ירקבו שלו.

6. כי לא נכנס לרב אפס וגרם לו חלישות הדעת, ושמואל הכניסו.

דף י"ט

1. סתם אדם, לא אכפת לו, צורבא מרבנן הקב"ה תובע יקרו.
2. יהיה בנידוי.
3. לאדם רגיל אינו יכול, ולצורבא מרבנן - יכול.
4. ת"ק - שורה חיצונית חייבת, שורה פנימית פטורה. ר' יהודה - הבאים מחמת האבל פטורים ואם לאו חייבים.
5. יפשוט בגדו, אין חכמה ואין עצה ואין תבונה נגד ה'.
6. רש"י - כיסוי שע"ג הקבר. תוס' - מצבה ששמים על הקבר.

דף כ'

1. ראשונים מסרו נפשם על קדושת השם, ואחרונים לא.
2. כדי שיראוהו הנשים ויהיה להן זרע כמותו, ולא חשש לעין הרע כי היה מזרע יוסף.
3. רש"י - אף קטן שהגיע לחינוך, תוס' - קטן שלא הגיע לחינוך.
4. ה"א שנחשב למצות עשה שהזמ"ג, כי מתפלל בקר צהרים וערב, וחייבות כי רחמי גינהו.
5. כן, כל שישנו בשמור ישנו בזכור, ונשים ישנם בשמור.
6. אא. הרהור כדיבור דמי. ב'. הרהור לאו כדיבור, ומהרהר כדי שלא יהיו כל העולם עוסקים והוא בטל.

דף כ"א

1. ברכהמ"ז - 'ואכלת ושבעת וברכת', ברכת התורה - 'כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו'.
2. ק"ש - לא יחזור - חייב לקרוא מדרבנן וספיקא לקולא. אמת ויצבי - יחזור - חייב מהתורה וספיקו לחומרא.
3. יפסיק במקום שזוכר, ור' יוחנן אמר את דבריו בספק התפלל.
4. רב הונא - אם יגמור עד שייגיע ש"ץ למודים - יחיד יכול לומר קדושה. ריב"ל - אם יגמור עד שייגיע ש"ץ לקדושה - אין יחיד יכול לומר קדושה לעצמו.
5. תלמידי ר' יוחנן אמרו שיכול להפסיק, ואין הלכה כמותם.
6. פרשת מכשפה סמוכה לפרשת שוכב עם בהמה שדינו בסקילה, ובכ"ז לומד שדינה בסקילה מאוב.

דף כ"ב

1. צריך ללמוד באימה ורתת, ובעל קרי שבא מתוך קלות ראש - לא ילמד. וזב שארע לו אונס - ילמד.
2. הלכה כר"י בן בתירא שדברי תורה אין מקבלים טומאה ויכול בעל קרי לעסוק בתורה.
3. לפרסם - משום ביטול תורה, לא לפרסם - שלא יהיו ת"ח מצוים אצל נשותיהם כתרנגולים.
4. טבילה במ' סאה - עזרא. נתינת ט' קבין - חכמים.
5. א'. יקצר בברכות. ב'. ת"ק - קורא במרוצה, ר"מ - לא יקרא יותר מג' פסוקים.
6. א'. משתינ ע"ג קרקע או על בגדיו ואין בו טופח ע"מ להטפוח. ב'. אף טופח ע"מ להטפוח.

דף כ"ג

1. אם אין יכול להשהות עצמו - תפילתו תועבה, ואם יכול - אינה תועבה.
2. בית הכסא קבוע - חולץ בריחוק ד' אמות, בית הכסא עראי - חולץ ונפנה לאלתר.
3. בית הכסא קבוע אסור, שמא יפיח בהם או שמא יפנה בהם. בית הכסא עראי מותר כי אין חשש שיפנה בהם.
4. תפילין, ס"ת, סכין, מעות, קערה, ככר.
5. איש - לפניו שני טפחים לאחוריו טפח, אשה - לאחור טפח ולפנים כלום.
6. י"א שחולץ לפני הסעודה, וי"א שחולצם על שולחנו, וחוזר ולובשם לפני הברכה.

דף כ"ד

1. לשמואל - יכולים, לרב יוסף - אין יכולים.
2. טפח באשתו ערוה, שאינו יכול לומר ק"ש נגדה.

6. התפלל תפילת הדרך.

דף ל"א

1. יכול להתפלל מפרסה, ולרב ששת אומרה מהלך ולרב חסדא אומרה מעומד.
2. אם יש לו מי שיחזיק בחמורו - ירד ויתפלל, ואם לאו ישב במקומו ויתפלל, וי"א שלעולם ישב במקומו ויתפלל.
3. לאבוה דשמואל - יתפלל קודם שיצא וכשיגיע הזמן אח"כ יקרא ק"ש, ולרשב"א - יחכה שיגיע הזמן ויקרא ק"ש ויתפלל, ור"ח פסק הלכה כאבוה דשמואל ותוס' פסק כרשב"א.
4. בבית המדרש היכן שלומד.
5. אין חוזר ומתפלל, כי אין מקדשים החודש בלילה.
6. בכובד ראש, ונלמד מהפסוק 'עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה' - במקום גילה תהא רעדה.

דף ל"א

1. דכתיב 'אז ימלא שחוק פיננו', דהיינו לעתיד לבוא.
2. לא מתוך עצבות, עצלות, שחוק, שיחה, קלות ראש ודברים בטלים.
3. יאמר לו דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו.
4. או שהיה כורע בתחנונים שבסוף, או שהיה כורע באמצע ברכה שזה מותר.
5. מחנה שאמרה לעלי 'יין ושכר לא שתית'.
6. מחנה שאמרה לעלי 'אני האשה הנצבת עמכה בזה'.

דף ל"ב

1. לך רד מגדולתך, כי כל גדולתך לא היתה אלא בשביל ישראל.
2. כי אם כסא של ג' רגלים שהם האבות אינו עומד, ק"ו שלא יעמוד כסא עם רגל אחת.
3. ממש דכתיב 'ואתחנן אל ה', ואח"כ 'אתה החילות להראות את גדלך' וכו'.
4. תפילה, שהרי משה היו בו מעשים טובים ולא נענה אלא בתפילה.
5. אם מעיין שתענה בקשתו - דבר רע הוא, ואם מעיין לכוון בתפלתו - דבר טוב הוא.
6. דכתיב 'אשרי יושבי ביתך וכו'', ומתוך שהיו חסידים מלאכתך נעשית ותורתך משתמרת.

דף ל"ג

1. נחש - לא יפסיק, עקרב - יפסיק, ואם היה נחש בא כנגדו - יפסיק הואיל והוא כועס.
2. גבורות גשמים - שקול כתחיית המתים, טל ומטר - היינו פרנסה וקבעוה בברכת הפרנסה, הבדלה - הואיל וחכמה היא קבעוה בברכת החכמה.
3. בתחילה קבעוה בתפילה, העשירו קבעוה על הכוס, חזרו והענו קבעוה בתפילה.
4. אומר ברכת 'ותודיענו ה' אלוקינו' באמצע הברכה האמצעית.
5. מודים - שנראה כמודה לשתי רשויות, הטוב יזכר שמך - יש להזכיר את ה' גם על הרעה כי חייב לברך על הרעה כמו על הטובה.
6. כשאומר תיבת 'שמע' פעמיים - מגונה, וכשאומר כל הפסוק פעמיים - משתקים אותו.

דף ל"ד

1. פעם ראשונה יסרב, שניה יבהב, שלישית יעלה.
2. טעם המשנה מפני הטירוף, ולא נקטה טעם הפסק, כי עניית אמן אינה הפסק.
3. אין צריך להזכיר, ונלמד מתפילת משה רבינו על מרים שהתפלל 'אל נא רפא נא לה'.
4. קידה - על אפים, כריעה - על ברכים, השתחויה - פישוט ידים ורגלים.
5. סימן רע לו, ודוקא כשטעה באבות תחילת התפילה היא וסימן שאין רוצים את תפילתו.
6. יש להתפלל בבית עם חלונות, ואין להתפלל בבקעה.

3. וי"א בקציצה על העמוד, וי"א שאסור בכל אופן ורק כשנמצאים בכיסם יכול לתלות.

4. באונס מותרים, וברצון הרי זה מכווער.

5. ביחיד, ושאינו יכול לכוון בתפילתו.

6. יחזור ד"א לאחוריו ויחכה עד שיכלה הרוח וחוזר ואומר 'ריבון כל העולמים' וממשיך במקום שפסק.

דף כ"ה

1. לרב הונא - מותר, לרב חסדא - אסור.
2. לרב הונא - מרחיק ד"א מהעיקר אף שעדיין יש ריח ובתנאי שיהיה מאחוריו שלא יראנו, לרב חסדא - מרחיק ד"א ממקום שפסק הריח.
3. למר זוטרא - מותר, לאמימר - אסור, והכי הלכתא.
4. לת"ק - מותר, ול"א - אסור, ותלמיד רש"י פסק כת"ק ותוס' חלקו ופסקו כ"א.
5. לרב נחמן - אם המים בתחילה מספיק כל שהוא, ואם המי רגלים בתחילה מחלוקת האם רביעית או כל שהוא, לרב יוסף - כשמים תחילה מחלוקת וכשמי רגלים תחילה לכו"ע רביעית.
6. בב' כלים, וצריך שלא יהיה זה כלי שלהן.

דף כ"ז

1. כשהוא חדש ואין בו צואה.
2. המתפלל שחירת עד חצות שכר תפילה בזמנה יש לו, והמשלים שכר תפילה בלבד יש לו.
3. נקראת רשות לענין מצוה אחרת שעוברת, אבל אין לבטלה בסתם.
4. יתפלל ערבית של מוצ"ש פעמיים, והראשונה לערבית ויבדיל בה והשניה לתשלומים ולא יבדיל.
5. וי"א כנגד אבות, וי"א כנגד הקורבנות.
6. לת"ק - כל היום כי קרבן מוסף קרב כל היום, לר' יהודה - עד שבע שעות כי כך קרבן מוסף.

דף כ"ז

1. לת"ק - יקדים מנחה שהיא תדירה, לר' יהודה - יקדים מוסף שזמנה עובר.
2. כר' יהודה - עד סוף שעה רביעית.
3. מחוץ לד"א יכול לעבור, ותלמיד חבר יכול להתפלל אחורי רבו.
4. לא, ורק היכן שיש צורך מצוה לעשות במוצ"ש יכול לעשות כן.
5. שתפילת ערבית רשות.
6. את ר' אלעזר בן עזריה, כי היה חכם עשיר ועשירי לעזרא.

דף כ"ח

1. סילקו את שומר בית המדרש והתווספו ספסלי ביהמ"ד.
2. מותר לבוא בקהל, כי סנחריב בבל כל האומות.
3. וי"א שתמיד יש לעשות כן, ודעת ר"י שרק היכן שלא יוכל להתפלל מנחה עד הלילה צריך לעשות כן.
4. אחת בכניסתו לבית המדרש ואחת ביציאתו.
5. שיהא מורא שמים עליהם כמורא בשר ודם.
6. וי"א כנגד י"ח אזכרות שבמזמור הבו לה', וי"א כנגד י"ח אזכרות שבק"ש, וי"א כנגד י"ח חוליות שבשדרה.

דף כ"ט

1. בשאר ברכות לא מעלים אותו, ואלו בברכת הצדוקים מעלים אותו מלהיות חזן שחוששים שמין הוא.
2. כנגד שבעה קולות שאמר דוד על המים.
3. שואל אדם כל צרכיו בשומע תפילה, ודוקא צרכיו אבל סתם הזכרות ושבחים - אסור.
4. נזכר בעבודה - חוזר לעבודה, במודים ושים שלום ולא עקר רגליו - חוזר לעבודה, סיים תפילתו - חוזר לראש.
5. לר' אושעיא - תפילתו דומה עליו כמשאוי, לרבנן - שאין אומרה בלשון תחנונים, לרבה ורב יוסף - שאין יכול לחדש בה דבר.